

Dos aspectes de l'arribada de la Columna a Vicién.

Fots. Pericas

tres més. La versió, que primerament ens semblava massa optimista, ens l'han confirmada tots quants amb qui hem parlat: uns vailets, uns jaios, uns milicians que ja semblen del poble... També ens han dit que els ocellots negres cada dia vénen dues o tres vegades damunt de Vicién; però pel que és veu no inspiren cap temor.

Amb els prismàtics hem vist Osca talment a tocar. Estem a quatre o cinc quilòmetres només, en línia recta. Tantost a Monte Aragón — una mena de Montjuïc d'Osca — hi onegí la bandera de la llibertat, Osca serà envaïda pels nostres milicians. Metrestant, aquí, tan a la vora de la línia de foc, la vida es desenvolupa plàcidament i veiem la gent com va i torna del camp i com uns rajolers pasten el fang i arrengheren les teules a les eres, mentre esguarden, mig recelosos, uns avions que vénen i que, per sort, són dels nostres.

Si no fos que veiem tant milicians, no ho veuríem que estem a tocar de la ratlla de foc. De la guerra, no n'hem vist sinó uns vagons cremats, que eren traslladats de Tardienta, i els nostres avions, «Ales roges», que ja hem saludat en passar per Sarinyena i per Tardienta, els quals hem revist a migdia i cap al tard.

Hem fet un dinar de campanya. Arredossats al forn de rajoleria, hem menjat unes patates «a l'andalusa» que les hem trobat riquíssimes. Aquestes patates ens han recordat l'arròs «a la milanesa» i aquelles que, segons diuen en la vella sarçuela, es mengen «acompañás unas de otras». Però nosaltres en diem patates a l'andalusa i no a la milanesa, a honor del cuiner, que és andalús, un andalús que s'anomena Carles González i és practicant de farmàcia, qui a Pedralbes sol·licità afegir-se a la columna i s'ha destapat com un excel·lent «chef».

En havent dinat al campament es fa música. Sona una gramola desafinada i uns minyons fan veure que toquen una guitarra. Si el cuiner, que ja sabem que és andalús, no la toca millor... Nosaltres tornem al poble i ens trobem amb un amic,

més ben dit, amb l'Amic, col·laborador de LA GRALLA, que és com si diéssim en Valeri Mas. Delegat de Proveïments, ens porta noves optimistes de tots els sectors del front.

Cap al tard, hem fet una descoberta: Quatre noies que han vingut de Barcelona amb el nostre tren, que volen afegir-se a la columna. Nosaltres hem votat perquè es quedin i ajudin el *maître d'hotel* que tenim els de Sanitat i la Creu Vermella. Després de *cabildeos* i raonaments en pro i en contra, val el nostre vot i les quatre milicianes es queden. El servei domèstic és assegurat.

S'ha fet fosc. Sopem. Sopem a la llum de les estrelles; aquesta llum que té tanta anomenada d'ençà que es fa el *Tenorio*. I cuitem a retirar-nos cada ú a les seves habitacions particulars. Nosaltres, en Pere Iglésies i aquest milicià novell de cabells blancs, ens acomodem al nostre estatge, que és l'auto amb el qual hem fet el viatge des de Granollers amb el noi Penedès, tot just ara acabat de casar, com en Viaplana i tants i tants... En anar a abaixar les cortines, som advertits per un sentinella que, si sentim trets, no ens esverem. En efecte, més tard (aquí no sabem mai l'hora que és) hem sentit els primers trets. A

punta de dia hem vist com cavaven unes fosses. S'havia fet justícia a uns espies.

Divendres. Es divendres i està núvol. Mal dia. Anem al poble i a rentar-nos a la font. La font és als afores del poble. Es el més notable del poble. Nosaltres la declarariem monument nacional. Tothom en va i en vé tot el dia. Pel camí trobem mig Granollers.

Tornant de la font ens desdejunem amb cafè calent... A la cuina saludem una milicià de casa: Maria Martínez, qui en marxar el tren de Barcelona no volgué deixar el seu company, l'amic Josep Farrés, i amb ell ha vingut al front. Saludem en ella la dona catalana, honesta i ardida, i amb un gran cor, que sent, com els seus germans, tota la responsabilitat d'aquesta hora i ho deixa tot, el fill, la casa, el benestar, per a lluitar contra els enemics del poble.

A fora plou. I allà, a Osca, es combat de ferm avui. Se sent el retronir del canó, l'espetec dels fusells i el teclejar de les metralladores.

La pluja, aquest matí, sembla no tenir malícia. Però l'horitzó es va tancant i la pluja augmenta.

El company Escrits es mor de mal de queixal i ha de sofrir una extracció que ell

L'estació del Nord, en sortir de Barcelona la columna del Vallès Oriental vers al front d'Aragó.

Fot. Servós